

Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.086

про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Бондаренко Анна Юріївна, 1987 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2011 році Національну музичну академію України ім. П. І. Чайковського за спеціальністю «Музичне мистецтво», працює концертмейстером кафедри виконавських дисциплін №2 Київської муніципальної академії музики ім. Р.М.Глієра за сумісництвом з 2010 р. працює завідувачем навчально-наукового відділу Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра з 2020 р.; виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Музичне мистецтво»

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.086 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 27 березня 2025 року № 194, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

ОЛЕКСЮК Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

ЗАВЕРУХА Олена Леонідівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри академічного і естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

АФОНІНА Олена Сталівна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музичного мистецтва Навчально-наукового інституту перформативних мистецтв Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

БЕРЕГОВА Олена Миколаївна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музикознавства, композиції та виконавської майстерності Навчально-наукового інституту Комунального закладу вищої освіти ««Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради»;

ЗАВ'ЯЛОВА Ольга Костянтинівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музикознавства та культурології Навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. Г. Макаренка.

На засіданні 19 травня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво Бондаренко Анні Юріївні на підставі прилюдного захисту дисертації «Образ Київської Русі в українській інструментальній музиці 1960-х–1980-х років» за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Лігус Ольга Марківна, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри музикознавства та музичної освіти Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Бондаренко Анни Юріївни «Образ Київської Русі в українській інструментальній музиці 1960-х–1980-х років» і наукові публікації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає пп. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня

доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023. Дисертація Бондаренко Анни Юріївни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Бондаренко Анна Юріївна на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Здобувачка має 8 публікацій одноосібного авторства, серед яких 3 статті у наукових фахових виданнях України та 5 публікацій тез доповідей у збірках матеріалів наукових конференцій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

1. Бондаренко А. Образ давнього Києва в українській фортепіанній музиці 1980-х років (на прикладі програмних циклів Б. Фільц, І. Соневицького, Г. Саська). *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. Вип. 40-41. С. 31-37. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi40.520> Вебпосилання: <https://zbirnyky.rshu.edu.ua/index.php/ucpmk/issue/view/18>
2. Бондаренко А. Історія України у дзеркалі симфонічної творчості Олександра Яковчука. *Музичне мистецтво і культура*. 2022. Вип. 35. Том 2. С. 39-48. DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2022-35-2-4> Вебпосилання: <https://music-art-and-culture.com/index.php/music-art-and-culture-journal/issue/view/27>
3. Бондаренко А. Образ княжни Євпраксії у симфонічній сюїті з балету «Євпраксія» Олександра Канерштейна. *Слобожанські мистецькі студії*. Суми, 2023. Вип. 3. С. 15-19. DOI <https://doi.org/10.32782/art/2023.3.3> Вебпосилання: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/art/issue/view/13>

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Заверуха Олена Леонідівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри академічного і естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. У значущому науковому доробку авторка використовує методи, серед яких варто виокремити компаративний метод та абстрагування. Вони торкаються питань систематизації поняття жанру та стилю, а також встановлення «спільних і відмінних ознак між жанрово-стильовими особливостями втілення образу Київської Русі в обраному матеріалі» роботи (с. 26 дис.). На думку рецензента, до зазначених методів дослідження варто було б додати жанрово-стильовий метод, котрий, з одного боку, спрямований на диференціювання наявних у дисертації інструментальних жанрів, а з іншого, – індивідуального стилю композитора як світоглядної системи.

Афоніна Олена Сталівна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музичного мистецтва Навчально-наукового інституту перформативних мистецтв Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, зауваження:

1. У Першому розділі бракувало зарубіжних наукових джерел, які могли б підсилити теоретичні положення дисертації, зокрема праць Ернста Гомбріха, Рудольфа Арнхейма, Дж. Т. Мітчелла, Жоржа Діді-Юбермана, Клауса-Крістіана Карбона, Еріка Канделя, Джеймса Елкінса, присвячених проблематиці художнього образу, та публікацій дослідників програмної музики: Дж. Крегора, Петера Камінського, Дж. К. Новака, Н. Ворнера, К. Е. Ніколетті.

Берегова Олена Миколаївна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музикознавства, композиції та виконавської майстерності Навчально-наукового інституту Комунального закладу вищої освіти

«Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради», зауваження:

1.В огляді літератури з питань функціонування художнього образу доречним, на нашу думку, було б звернення до ґрунтовної праці відомого українського музикознавця Юрія Чекана «Інтонаційний образ світу» (2009).

2.Також у роботі не розкрито поняття «звуковий образ», хоча воно неодноразово використовується в першому розділі. Категорію звукового образу детально досліджено в роботах Наталії Рябухи, Наталії Кучми та інших науковців.

3.Важливо було б розширити уявлення про поняття художнього образу в зарубіжній гуманітаристиці.

4.Незрозуміло, чому авторка дисертації не звернула увагу на останній тренд у науці щодо образів та їхнього художнього втілення – імагологію. (І. Юдкін-Ріпун, М. Гарбузюк, А. Тимофєєнко, О. Берегова та ін.).

5.В окремих місцях дисертації містяться дещо категоричні та суперечливі твердження, які не мають доказової бази в силу об'єктивних причин. Зокрема, на сторінках 45-46 натрапляємо на такі роздуми авторки дисертації про музичний образ: «Про художні образи в музиці варто говорити лише в контексті автономного музичного мистецтва, тобто розпочинаючи від музики Нового часу, і це стосується не лише сакральних образів, а будь-яких». Однак уже на с. 48 знаходимо інше твердження, яким дисертантка ніби заперечує попередньо висловлену власну ідею: «У працях Сократа, Платона, Аристотеля й Цицерона постулюється думка про музику як мистецтво наслідування, яке може відтворювати або імітувати різноманітні явища навколишнього світу, звуки природи та людські емоції, що також робить її унікальним засобом комунікації, здатним як до абстрактної виразності, так і до передачі конкретних ідей та образів». І далі читаємо: «Дискусії щодо визначення поняття художнього образу тривають від античних часів до сьогодення» (с. 61). Виходить, що поняття «музичний образ» все-таки можна застосовувати

не лише до музики Нового часу, а й до значно більш ранніх музичних явищ, зокрема часів античності? Можемо припустити, що категоричність першого твердження авторки пов'язана з тим, що якщо музика Нового часу нам є відомою, то про те, як саме звучала антична музика і які образи могла транслювати, ми можемо лише здогадуватися, оскільки до нас не дійшло жодних записів музичних творів тих давніх часів.

Зав'ялова Ольга Костянтинівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музикознавства та культурології Навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. Г. Макаренка, зауваження:

1. За поданим у Другому розділі надзвичайно цікавим оглядом політичної ситуації і культурних процесів 1960-1980-х років, що відбувалися у країні, особливостям розвитку і трансформаціям музичного мистецтва цього періоду приділено значно менше уваги. Відзначені процеси широко окреслені в образотворчому мистецтві та літературі, але в музиці загалом отримали недостатню характеристику.

2. За змістовною логікою та хронологічними межами підрозділ 2.2 дещо не стикується із загальною назвою розділу «Історико-культурні аспекти розвитку української музики 1960-х–1980-х років».

3. Зважаючи на кількісно значний і жанрово різноманітний пласт творів українських композиторів, присвячених образу Київської Русі, що представлені в дисертації, цікаво відмітити, які тематичні напрями і які жанри переважали в цих творах? Чи не варто, поряд з описом, було б зробити класифікацію цих творів?

4. Однією з позитивних сторін роботи є грамотний і гарний літературний виклад. Однак у бажанні досягти яскравих асоціацій трапляються деякі курйозні моменти, зокрема такі вислови, як «у музиці змальований образ чарівної вишуканої краси за допомогою баркарольної медитації, прозорих «акварелей» гармонії та тонких контрапунктичних ліній» (дис., с. 133), чи

«епізод перед репризою (після тріумфальних фанфар), витриманий на паралельних квінтах у високих дерев'яних духових – наче перше, що видно після того, як розсіюється курява після битви» (дис., с. 149). Потребують пояснення і застосовані авторкою такі терміни, як «стрічкове голосоведіння», «маломісткі звукоряди» (дис., с. 134).

5. На с. 78 дисертації вказано, що «в музичній творчості продовжувалося розхитування канонів соцреалізму». Проте в роботі не зазначено в чому саме ці канони виражались в музичній творчості і яким чином відбувалось їх розхитування. Поясніть, будь ласка, що це за канони, і як проявлялось їх розхитування в музичному мистецтві.

6. Попри здійснений дисертанткою переконливий аналіз виникає питання етичного порядку: чи коректно було включати до роботи твори В. Кікти, який є громадянином РФ і в українських довідниках (вікі, УМЕ) фігурує як «радянській і російський композитор українського походження»? Зважаючи на це, наскільки уведення цих матеріалів відповідає темі дисертації («Образ Київської Русі в українській інструментальній музиці 1960-х–1980-х років»).

7. До вагомих напрацювань українських дослідників з балетного мистецтва належать не зазначені в роботі А. Бондаренко: дисертація «Балетне мистецтво Національної опери України 1991–2015 рр.: виконавські традиції, творчі постаті, вистави» (2017) та статті Є. Коваленко, монографія «Танець «модерн» та неокласичний танець в українському балеті другої половини ХХ ст.» (2020) та інші розвідки М. Погребняк, праці О. Зінич, В. Туркевича, С. Анфілової.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.086 присуджує БОНДАРЕНКО Анни Юріївни ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.086

Ольга ОЛЕКСЮК